

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный мени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

УДК 811.134.2'42:821.134.2-1'06(82)

АРХЕТИПИ ЗЕМЛЯ, ВОДА І ПОВІТРЯ
В АРГЕНТИНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

О. М. Братель

olenadorokhova@bigmir.net

Кандидат філологічних наук, асистент кафедри іноземних мов
 історичного та філософського факультетів

Інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
 (Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті розглянуто особливості вербалізації архетипів у поезії аргентинських авторів початку ХХ ст. Аналіз образів аргентинської поезії дозволив окреслити коло основних архетипів, які в них актуалізуються, а саме: архетипи ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ.

Архетип як найглибша складова поетичного образу вважається універсальним елементом колективного несвідомого, який можливо реконструювати із творчо оформленого матеріалу. Архетипи можуть існувати одночасно у багатьох культурах, проте їхня словесна об'єктивізація в художніх творах може значно відрізнятися залежно від країни та епохи.

Архетипи ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ в аргентинській поезії найчастіше предметнюються в образах, пов'язаних з імміграцією, зокрема, в образах пошуку землі обітваної, сподівань на краще майбутнє, надій, які не справдилися, втрати коренів, складності адаптування до нових умов життя. Крім того, згадані архетипи актуалізуються в образах пампи як дружнього для людини простору, що протиставляються образам міста як ворожого простору.

Дослідження архетипів дозволяє виокремити спільну першооснову для літературних творів різних країн і періодів, оскільки сутність архетипів є незмінною. Водночас, архетипи можна розглядати як ключ до розуміння людської психіки та культури, адже вони вербалізуються в художніх творах після проникнення у свідомість та заповнення певним культурним змістом.

Ключові слова: аргентинська поезія, Аргентина початку ХХ ст., поетичний образ, архетипи ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ.

© Братель О. М. [Братель Е. Н.] *olenadorokhova@bigmir.net*

Архетипи земля, вода і повітря в аргентинській поезії початку ХХ ст. (Українською)

[Архетипы земля, вода и воздух в аргентинской поэзии начала ХХ ст.] (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

АРХЕТИПЫ ЗЕМЛЯ, ВОДА И ВОЗДУХ В АРГЕНТИНСКОЙ ПОЭЗИИ НАЧАЛА XX СТ.

Е. Н. Братель

olenadorokhova@bigmir.net

Кандидат филологических наук, ассистент кафедры иностранных языков исторического и философского факультетов Института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко (Министерство образования и науки Украины) 01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье рассмотрены особенности вербализации архетипов в поэзии аргентинских авторов начала XX в. Анализ образов аргентинской поэзии позволил очертить круг основных архетипов, которые в них актуализируются, а именно: архетипы ЗЕМЛЯ, ВОДА и ВОЗДУХ.

Архетип как глубинная составляющая поэтического образа считается универсальным элементом коллективного бессознательного, который возможно реконструировать на основе творчески оформленного материала. Архетипы могут существовать одновременно во многих культурах, но их словесная объективация в художественных произведениях может значительно отличаться в зависимости от страны и эпохи.

Архетипы ЗЕМЛЯ, ВОДА и ВОЗДУХ в аргентинской поэзии чаще вербализируются в образах, связанных с иммиграцией, в частности, в образах поиска земли обетованной, надежд на лучшее будущее, ожиданий, которые не воплотились в жизнь, потери корней, сложности адаптации к новым условиям жизни. Кроме того, упомянутые архетипы актуализируются в образах пампы как дружественного для человека пространства, которые противопоставляются образам города как враждебного пространства.

Исследование архетипов позволяет выделить общую для литературных произведений разных стран и периодов первооснову, так как сущность архетипов неизменна. В то же время, архетипы можно рассматривать как ключ к пониманию человеческой психики и культуры, ведь они воплощаются в художественных произведениях после проникновения в сознание и заполнения определенным культурным содержанием.

Ключевые слова: аргентинская поэзия, Аргентина начала XX в., поэтический образ, архетипы ЗЕМЛЯ, ВОДА и ВОЗДУХ.

(Actual linguistic problems)

Archetypes earth, water and air in the argentinean poetry of the beginning of the XX century (in Ukrainian)

[Arhetypy zemlja, voda i povitrja v argentyns'kij poezii' pochatku XX st.]

© Bratel O. M. [Bratel O. M.] *olenadorokhova@bigmir.net*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный мени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

ARCHETYPES EARTH, WATER AND AIR
IN THE ARGENTINEAN POETRY
OF THE BEGINNING OF THE XX CENTURY

O. M. Bratel

olenadorokhova@bigmir.net

PhD (Philology), assistant of the department of foreign languages
 of the Faculties of history and philosophy of the Institute of philology,
 Taras Shevchenko national university of Kyiv, Ukraine
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd, Kyiv, Ukraine 01601

The article describes the main features of the verbalization of archetypes in the poetry of the Argentinean writers of the beginning of the XX century. The analysis of the poetic images allowed outlining of the range of basic archetypes that lay at their basis: the archetypes EARTH, WATER and AIR.

The archetype as the basic part of the poetic image is considered to be a universal element of the collective unconsciousness, and it is possible to reconstruct it studying literature. The same archetypes can exist simultaneously in many cultures, but their verbalisation can greatly vary depending on the country and the historical period.

The archetypes EARTH, WATER and AIR in the Argentinean poetry are often verbalized in the images related to immigration, in particular, the search of the Promised Land, the hopes for a better future, the expectations that didn't become true, the loss of roots, the difficulty of adapting to the new conditions of life. In addition, these archetypes can be seen in the images of pampa as a friendly space that are contrasted to the images of the city as a hostile space.

The research of the archetypes allows selecting the archetypes that are common to the literary works of different countries and historical periods because the nature of archetypes stays unchanged. At the same time, the archetypes can be considered the key to understanding of the human mind and culture, as they can be embodied in the works of art after penetrating in the mind and filling with the specific cultural content.

Keywords: the Argentinean poetry, the Argentina in the beginning of the XX century, the poetic image, the archetypes EARTH, WATER and AIR.

Вступ

Процес глобалізації, що відбувається в усьому світі, вимагає від науки пошуку спільних основ, які б сприяли єдності світової спільноти. Такою загальною платформою можуть слугувати архетипи, оскільки їхня сутність завжди залишається незмінною, хоча об'єктивність змінюється залежно від культурного середовища.

Архетипи вважаються ключем до розуміння людської психіки та культури,

© Братель О. М. [Братель Е. Н.] *olenadorokhova@bigmir.net*

Архетипи земля, вода і повітря в аргентинській поезії початку ХХ ст. (Українською)

[Архетипы земля, вода и воздух в аргентинской поэзии начала ХХ ст.] (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

оскільки вони наповнюються змістом, коли проникають у свідомість та проходять крізь призму культурного досвіду. Архетипи визначають глибинний зміст поетичних образів і дозволяють розуміти сучасну культуру.

Архетипний аналіз сучасної лінгвістики тексту ґрунтується на теоретичному доробку антропологічного, психологічного, культурологічного й літературознавчого напрямів дослідження. Теорія архетипів, яку схематично окреслив К. Г. Юнг, розвивається і сьогодні, оскільки літературний твір часто вивчають у межах сукупного людського досвіду [2, с. 8], а психічні структури, що складають колективне несвідоме, – архетипи – вважаються підґрунтям образів.

Актуальність статті зумовлена загальною спрямованістю сучасних українських досліджень на вивчення особливостей вербалізації глибинних шарів у прозових і поетичних творах різних епох і культур. У сучасній українській науці архетип вивчали такі вчені, як Л. І. Белєхова, Ю. А. Ганошенко, В. В. Зінкевич, С. М. Пригодій, І. В. Яковенко. Крім того, окрема увага приділялася аналізу особливостей втілення архетипів в літературі різних країн: українській та американській (О. В. Дуброва, Ю. Р. Матасова), російській (Л. В. Дербеньова), французькій (І. Б. Кушнір, Х. В. Старовойтова). Водночас, сьогодні все ще залишається відкритим для вивчення питання художнього втілення архетипів у літературі Південної Америки загалом і Аргентини зокрема.

Метою статті є виокремлення особливостей художньої реалізації архетипів ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ в аргентинській поезії початку ХХ ст.

Об'єктом дослідження є архетипний шар у поетичній творчості аргентинських письменників, а **предметом** – поетичні образи, які використовуються для втілення архетипів ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ у віршах.

Наукова новизна статті полягає в тому, що вперше в українській іспаністиці на основі аналізу аргентинських поетичних образів зроблені висновки про особливості втілення архетипів ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ в поезії початку ХХ ст. Подальшого розвитку у межах дослідження образного простору аргентинської поезії набули останні досягнення лінгвостилістичного та архетипного аналізу.

Матеріалом дослідження слугували поетичні твори аргентинських письменників першої половини ХХ ст.

У дослідженні було застосовано комплекс **методів і прийомів дослідження**, серед яких основним є архетипний аналіз, що передбачає реконструювання та опис архетипів. Контекстуальний аналіз дозволяє зафіксувати об'єктивацію архетипів у поетичних образах. На основі семантичного аналізу виокремлюються об'єднані спільною семантичною ознакою сукупності слів, з яких будується поетичний образ.

(Actual linguistic problems)

Archetypes earth, water and air in the argentinean poetry of the beginning of the XX century (in Ukrainian)

[Arhetypy zemlja, voda i povitrja v argentyns'kij poezii' pochatku XX st.]

© Bratel O. M. [Bratel O. M.] olenadorokhova@bigmir.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный мени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Порівняльний метод і метод опозицій дозволяють протиставляти та порівнювати архетипи, спираючись на особливості їхньої вербалізації.

Основний зміст

Архетипом називають найбільш загальні, фундаментальні міфологічні мотиви, що лежать в основі художніх структур [9, с. 154]. Оскільки архетип трактується як регулятивний принцип формування творчо оформленого матеріалу, в якому він втілюється, архетипи можливо реконструювати крізь призму художнього твору [10, с. 39].

Архетип можна визначити як універсальний образ, мотив або сюжет, який можна побачити крізь різноманіття культурних, історичних та індивідуальних проявів. Архетип розглядається як сильний міфопоетичний символ, що має спільне значення для більшої частини людства [4, с. 173].

Архетип споріднений зі структурами людської психіки на рівні колективного підсвідомого та архетипної пам'яті, яка синтезує соціальний та індивідуальний досвід суспільства і втілюється в художніх творах завдяки творчій фантазії письменників [5, с. 5]. Система основних архетипів, які вербалізуються в художній картині світу певної спільноти, зумовлена характерним для неї типом світобачення [1, с. 4]. Архетипні образи вважаються апіорними формами, що не входять у структуру свідомості в чистому вигляді, а обов'язково поєднуються з уявленнями особистісного та колективного досвіду [3]. Крім того, архетипи проявляються в різних формах залежно від історичного періоду розвитку людства або нації.

Однією з яскравих складових архетипного шару аргентинської поезії початку ХХ ст. є втілення архетипу ЗЕМЛЯ та його модифікацій. Базовими характеристиками архетипу ЗЕМЛЯ називають здатність давати життя та захищати [8, с. 7]. Архетип ЗЕМЛЯ втілюється в образах, які містять прадавній код національного світогляду, через який національна ментальність постає як частка вселюдської культури [6, с. 8]. В аргентинських поетичних текстах архетип ЗЕМЛЯ прослідковується як одвічна пов'язаність людини із рідною землею, як прагнення символічного пошуку своїх коренів та одвічних праоснов буття [8, с. 8].

Архетип ЗЕМЛЯ втілюється в образах пампи як неосяжного відкритого простору, що імплікує свободу пересування, і подібне розуміння рідної землі властиве давній індоєвропейській культурі: “*Deja de ser eterna lejanía... Nunca permitas, campo, que se agote / nuestra sed de horizonte y de galope.*” (Oliverio Girondo, Campo nuestro), “*¡No hay limite!... la niebla se desprende, / y a su paso se aleja el horizonte.*” (Rafael Obligado. La pampa), “*Arriba suspendidos en la inmensidad el Universo / y abajo la inmensidad de la pampa y tanto espacio empieza / a curarlo' el pecao.*” (Leónidas

© Братель О. М. [Братель Е. Н.] olenadorokhova@bigmir.net

Архетипи земля, вода і повітря в аргентинській поезії початку ХХ ст. (Українською)

[Архетипы земля, вода и воздух в аргентинской поэзии начала ХХ ст.] (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

Lamborghini. La cura' el mate), "*Y el campo abierto con la luna a lo lejos a la derecha.*" (Rodolfo Enrique Fogwill. El ingeniero Alvaro de campos maneja "su" Chevrolet en la ruta a Sintra), "*Aquí también. Aquí, como en el otro / Confín del continente, el infinito / Campo en que muere solitario el grito.*" (Jorge Luis Borges. Texas), "*Cuanto más te repito y te repito / quisiera repetirte al infinito.*" (Oliverio Girondo, Campo nuestro).

Водночас, архетип ЗЕМЛЯ, який втілюється в образах міста, набуває негативних характеристик, оскільки місто часто зображується як ворожий неприродний простір на противагу пам'яті як природного і близького людині осередку: "*Olvidada pureza... ese dolor de Buenos Aires... / Vulgaridad, vulgaridad me acosa ... Pequeña vida que dolor provoca.*" (Alfonsina Storni. Frente al mar), "*la ciudad los recupera hipócrita / y les impone los deberes cotidianos.*" (Julio Cortázar. Los amantes), "*bordar en su campo flores de belladona / o abejas industriales.*" (Leopoldo Marechal. Didáctica de la muerte).

В образах Аргентини як землі обітваної, на яку покладається багато надій, художньо переосмислюється архетип ЗЕМЛЯ: "*Con el corazón transido / rebosante de ilusión / sale el emigrante un día / a tierras de promisión.*" (Manuel Conde González. Poema al emigrante universal), "*Pero una estrella nos llama del sur. / Y un barco de esperanzas cruza el mar. / América, la tierra del sueño azul.*" (Roberto Cossa. El Sur y después), "*Yo vengo de la esperanza sin recuerdos.*" (Cayetano Córdoba Ituburu. La muerte entre los cerros), "*América fue la tierra qu'él / soñó conquistar con su labor... / Y un día de otoño / en Buenos Aires desembarcó. / El rubio metal, bella ilusión, / llenaba de fe todo su ser.*" (Armando Tagini. Un gallego), "*Confianza en la arcilla de estas playas.*" (Oscar González. La anunciación).

Архетип ЗЕМЛЯ також втілюється в образах іммігрантів-селян, які втратили власну землю на батьківщині, і змушені були братися за будь-яку роботу на чужині: "*porque comimos el pan triste / y la sal quemó ciertas noches / porque tu hijo y el mío / caben en el proyecto del pájaro / y están allí reunidos / en la curva del trigo, / en el signo abierto de la gran ciudad.*" (Cristina Assenato. País de inmigrante), "*Probaste todos los trabajos.*" (Eduardo Martín la Rosa. El sueño de don Juan (un inmigrante)), "*Friega lienzos, camisas y vestidos, / en el fondo, la donna, en la pileta / y en fuentes y tachos florecidos / hormiguitas de sol hacen gambeta.*" (Amalia Olga Lavira. Estampita), "*Al fin, la cal y el rojo ladrillo / se metieron en tu sangre. / Volabas por los andamios.*" (Eduardo Martín la Rosa. El sueño de don Juan (un inmigrante)), "*Hacen subir las puntas de agudos rascacielos, / Trepan por los andamios; y en lo alto sienten ellos / que una canción de Italia se les viene al encuentro.*" (Gustavo Riccio. Elogio de los albañiles italianos). Через неможливість стати власниками землі та надзвичайно складні умови роботи, колишні селяни змушені були залишатися

(Actual linguistic problems)

Archetypes earth, water and air in the argentinean poetry of the beginning of the XX century (in Ukrainian)

[Arhetypy zemlja, voda i povitrja v argentyns'kij poezii' pochatku XX st.]

© Bratel O. M. [Bratel O. M.] olenadorokhova@bigmir.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный мени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

в містах, які вони сприймали як щось вороже, те, що несе біль.

Образ іммігранта часто пов'язаний із змалюванням голодного минулого: “*mi abuela obligándonos a terminar el plato, / haciendo bocaditos fritos con las sobras porque / ustedes por suerte no conocen lo que es la guerra, el hambre...*” (Griselda García. Поема інéдито), “*Vinieron en los barcos del hambre y la tristeza, traían calderos, baúles, rezos.*” (Carlos Penelas. Los trasterrados). З одного боку, в аргентинській поезії існують образи, що змалюють незможних людей, які голодують, тому вирішують їхати за кордон, а з іншого, – образний простір аргентинської поезії продукує образи голодних іммігрантів у країні, на яку вони покладали сподівання щодо хорошого заробітку: “*entre las rotas / pampas te sigue un hambre de gaviotas.*” (Leopoldo Marechal. Envió), “*a ti vendrán el paria y el hambriento / soñando con la Tierra Prometida.*” (Leopoldo Díaz. Tierra prometida), “*Vinieron de Italia, tenían veinte años, / con un bagayito por toda fortuna / y, sin aliviadas, entre desengaños, / llegaron a viejos sin ventaja alguna.*” (Carlos de la Púa. Los bueyes).

Архетип ЗЕМЛЯ та архетипний сюжет вічного повернення втілюються в поетичних образах імміграції. Образ іммігранта пов'язаний із зображенням відірваності від рідної землі та втратою коренів: “*Yo vengo de la esperanza sin recuerdos.*” (Cayetano Córdoba Ituburu. La muerte entre los cerros), “*y por las vides de Galicia como raíz sangrante / tendrá su mente endulzando retornos válidos*” (Enrique Urbina García. Tríptico a Galicia), “*Allá murió la infancia / una caricia, una canción, / una plaza, una fragancia.*” (Roberto Cossa. El Sur y después).

Образ іммігранта, що страждає від втрати своїх коренів, увиразнюється за допомогою антитези з використанням антонімів “nunca” та “siempre” та зевгми, поєднаної з гіперболою (“*Mamá y el mundo habían muerto para siempre*”): “*Nunca olvidaré que en el monte de Corzos había un ruiseñor que cantaba. / Al llegar a Dacón oímos el nombre querido en la voz de la campana. / Mamá y el mundo habían muerto para siempre y sólo aquella voz los lloraba.*” (Francisco Luis Bernárdez. Poema de las cuatro fechas).

Іммігранти змалюються як люди, що мали минуле (“*Eran hijos ... de encinas*”), але загубили свої корені (“*engendraron los dioses del destierro*”): “*Campesinos absortos, insurrectos. / Eran hijos de viejos labradores, / de fraguas y neblinas, / de encinas que engendraron los dioses del destierro.*” (Carlos Penelas. Los trasterrados). В образному полі аргентинської поезії втрата рідної землі прирівнюється до втрати найважливішого в житті: “*Yo, que perdí mis cielos, / ¡y soy tan pobre!*” (José González Carbalho. Cuando mi padre habló de su infancia). Людина живе не у тій країні, де народилася, тому вона почувається незатишно у місті, яке перетворюється на незручний простір існування, і ця атмосфера позначається на внутрішньому стані та світовідчутті людини, що

© Братель О. М. [Братель Е. Н.] olenadorokhova@bigmir.net

Архетипи земля, вода і повітря в аргентинській поезії початку ХХ ст. (Українською)

[Архетипы земля, вода и воздух в аргентинской поэзии начала ХХ ст.] (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

перебуває під гнітючим тиском цього простору [8, с. 8].

Стан невизначеного статусу іммігрантів художньо переосмислюється у їхньому знаходженні між об'єктами, що символізують архетипи ЗЕМЛЯ та ВОДА: “*El Paraná, boca arriba, / tres días que la miraba, / los ojos llenos de peces, / ofreciéndole naranjas. / De un lado estaba el recuerdo; / del otro lado la pampa. / Entre la tierra y el mar / Ana Esser en el agua.*” (José Pedroni. Monsieur Jaquin).

В аргентинській поезії початку ХХ ст. архетип ВОДА об'єктивується в образах моря як нескінченної дороги, що зустрічаються у віршах, які змальовують переїзд європейців до Аргентини. Сприйняття моря як далекої дороги до чарівної країни властиве міфологічній свідомості багатьох народів світу [7, с. 135]. Крім того, вода у міфології імплікує загрозу та небезпеку, оскільки водний простір міг розділяти земний та потойбічний світи [7, с. 132].

Архетип ВОДА в художніх творах зазвичай переосмислюється як перехід через невідому місцевість з одного місця до іншого [7, с. 167], але у віршах не зустрічаються образи, які б описували небезпеку самої подорожі морем, а перевага надається зображенню сподівань на краще життя після перетину водного простору: “*Y al viento del norte / que era un viejo amigo, / le habló ... y el viento le dijo: / “Construye tu vida / detrás de los mares, / allende Galicia.*” (Alberto Cortez. El abuelo), “*Y un día de otoño / en Buenos Aires desembarcó. / El rubio metal, bella ilusión, / llenaba de fe todo su ser. / Lo vieron pasar, rumbo al taller, / la lluvia invernal ... el día de sol.*” (Armando Tagini. Un gallego), “*Y un barco de esperanzas cruza el mar / América, la tierra del sueño azul.*” (Roberto Cossa. El Sur y después).

Таким чином, в аргентинській поезії актуалізується міфологічне уявлення про те, що початок життя дала вода. Архетип ВОДА постає як символ мінливості та оновлення. Це пов'язано із давніми ритуалами хрещення, коли людина, вийшовши з води, народжувалась вдруге, а в первісних людей обряд ініціації, часто відбувався із застосуванням води [8, с. 9].

Архетип ВОДА в аргентинській поезії вербалізується в образі пампи як живої води: “*Un sorbo tras el otro, noche y día, / como si fuera campo mate amargo.*” (Oliverio Girondo. Campo nuestro). Присутність пампи у житті аргентинців є такою ж обов'язковою, як традиційний південноамериканський напій мате. Метафоричне поєднання зорового та смакового образів створює образ пампи, яку п'ють очима: “*alzo la frente / para encerrarte entre mi audaz pupila.*” (Rafael Obligado. La pampa). Образ пампи як живої води протиставляється образу міста як мертвої води, який вибудовується на основі деконструювання стереотипного атрибуту архетипу ВОДА – “чиста”, традиційно закріпленого в художній свідомості та актуального для багатьох

(Actual linguistic problems)

Archetypes earth, water and air in the argentinean poetry of the beginning of the XX century (in Ukrainian)

[Arhetypy zemlja, voda i povitrja v argentyns'kij poezii' pochatku XX st.]

© Bratel O. M. [Bratel O. M.] olenadorokhova@bigmir.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный мени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

культур: “*esta ciudad del río impuro, / esta ciudad del cemento.*” (Raúl González Tuñón. La antigua canción de la marina mercante).

В аргентинській поезії місто змальовується як протиприродний об’єкт через переосмислення архетипів ПОВІТРЯ, ВОДА та ЗЕМЛЯ, що в межах міста опиняються на околиці: “*En el riñón de las inmensas ciudades, el viento, el agua, / el campo, golpeaban abajo, en la superficie de rampas y cavidades.*” (Raúl González Tuñón. Blues de los baldíos). Образ міста-дитини, яке з’явилося завдяки існуванню вітру з пампи (архетипи ПОВІТРЯ та ЗЕМЛЯ) та річки (архетип ВОДА): “*El viento de la pampa debió mecer tu cuna / y el olear del río.*” (Manuel Mujica Láinez. Canto a Buenos Aires).

Архетип ПОВІТРЯ в поезії аргентинських письменників початку ХХ ст. найчастіше актуалізується в образах, пов’язаних з імміграцією. В таких образах архетип ПОВІТРЯ має звичну символіку природного елемента, що може змінювати напрям руху та призводити до змін: “*el viento que te cambia*” (Jorge Luis Borges. Al horizonte de un suburbio), “*Sopla, viento de Holanda, sobre los campos de temblorosas amapolas, / deshoja los recuerdos, barre los ecos y la lejanía. / No quiero que sea nunca para siempre ni siempre para nunca.*” (Olga Orozco. En la brisa, un momento), “*libre como el viento correr quiero.*” (Rafael Obligado. La pampa), “*Y al viento del norte / que era un viejo amigo, / le hablé ... y el viento le dijo: / “Construye tu vida / detrás de los mares, / allende Galicia.”*” (Alberto Cortez. El abuelo).

Образ вітру, в основі якого лежить архетип ПОВІТРЯ, зазвичай означає оновлення, краще майбутнє, можливість створення чогось нового. В аргентинській поезії відбувається деконструювання традиційної імплікації образу вітру як уособлення кращого майбутнього через опредметнення архетипу ПОВІТРЯ в образах, пов’язаних із обдуреними надіями: “*Y como leve arena que alza el viento, / a ti vendrán el paria y el hambriento / soñando con la Tierra Prometida.*” (Leopoldo Díaz. Tierra prometida).

Архетипи ЗЕМЛЯ та ПОВІТРЯ осмислюються в образі відірваності іммігранта від рідної землі: “*Nadie conoce a esa abuela / de dónde es, ni con quien vino, / ignorando qué caminos / o qué vientos la han traído...*” (Enrique Omar Rodríguez. Lo llamaban Bairoletto). Актуалізація архетипу ПОВІТРЯ в образі вітру набуває трагічного звучання, оскільки йдеться про те, що вітри, які принесли певні зміни в життя людини, невідомі.

Висновки

Архетип втілюється у творчо оформленому матеріалі, тому його можна реконструювати через аналіз образів художніх творів. Хоча сутність архетипу завжди

© Братель О. М. [Братель Е. Н.] olenadorokhova@bigmir.net

Архетипи земля, вода і повітря в аргентинській поезії початку ХХ ст. (Українською)

[Архетипы земля, вода и воздух в аргентинской поэзии начала ХХ ст.] (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

залишається незмінною, у різних культурах його вербалізація певною мірою змінює контекст. Архетипи можна розглядати як ключ до розуміння людської психіки та культури, оскільки вони актуалізуються в результаті проникнення у свідомість та заповнення культурним змістом. Основними складовими архетипного шару аргентинської поезії початку ХХ ст. є втілення архетипів ЗЕМЛЯ, ВОДА і ПОВІТРЯ.

Архетип ЗЕМЛЯ, базовими характеристиками якого називають здатність давати життя та захищати, в аргентинській поезії актуалізується як одвічна пов'язаність людини з рідною землею, як прагнення символічного пошуку своїх коренів і одвічних праоснов буття. Цей архетип втілюється в образах пампи як неосяжного відкритого простору, що імплікує свободу пересування, та в образах міста, що мають негативні характеристики, оскільки місто часто змальовується як ворожий простір на протигагу пампі як дружньому простору.

Архетип ЗЕМЛЯ також вербалізується в поетичних образах, пов'язаних з імміграцією: в образах Аргентини як землі обітованої, на яку покладається багато надій, в образах іммігрантів-селян, які втратили власну землю, в образах голодного минулого, в образах вічного повернення, в образах відірваності від рідної землі та втратою коренів.

Змалювання імміграції посідало чільне місце в аргентинській поезії початку ХХ ст., оскільки вона суттєво вплинула на зміну етнографічного складу Аргентини, на розвиток соціально-економічних відносин і на духовне життя. В аргентинській поезії існують два види образів, пов'язаних із зображенням голоду: образи, що змальовують людей, які через голод на Батьківщині їдуть за кордон, та образи голодних іммігрантів у чужій країні, в якій вони сподівалися отримати пристойний рівень життя.

Стан невизначеного статусу іммігрантів художньо переосмислюється у їхньому знаходженні між об'єктами, що символізують архетипи ЗЕМЛЯ та ВОДА. В аргентинській поезії початку ХХ ст. архетип ВОДА об'єктивується в образах моря як нескінченної дороги, які описують переїзд європейців до Аргентини. Хоча традиційно архетип ВОДА актуалізується в образах, що зображають перехід через невідому місцевість, в аргентинській поезії не зустрічаються образи, які б описували небезпеку самої подорожі морем, а перевага надається опису сподівань на краще життя після перетину водного простору, тобто актуалізується міфологічне уявлення про те, що початок життя дала вода, адже давні ритуали хрещення передбачали, що людина народжувалася вразі через воду.

На основі вербалізації архетипу ВОДА створюється образ пампи як живої води, що протиставляється образу міста як мертвої води. В аргентинській поезії місто змальовується як протиприродний об'єкт через переосмислення архетипів ПОВІТРЯ,

(Actual linguistic problems)

Archetypes earth, water and air in the argentinean poetry of the beginning of the XX century (in Ukrainian)

[Arhetypy zemlja, voda i povitrja v argentyns'kij poezii' pochatku XX st.]

© Bratel O. M. [Bratel O. M.] olenadorokhova@bigmir.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный мени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

ВОДА та ЗЕМЛЯ, що в межах міста опиняються на околиці.

Архетип ПОВІТРЯ в поезії аргентинських письменників початку ХХ ст. найчастіше актуалізується в образах, пов'язаних з імміграцією. В таких образах архетип ПОВІТРЯ має звичну символіку природного елемента, що змінює напрям руху та призводить до змін. Образ вітру, в основі якого лежить архетип ПОВІТРЯ, зазвичай означає оновлення, краще майбутнє, можливість створення чогось нового. В аргентинській поезії відбувається деконструювання традиційної імплікації образу вітру як уособлення кращого майбутнього через опредметнення архетипу ПОВІТРЯ в образах, пов'язаних із обдуреними надіями. Архетипи ЗЕМЛЯ та ПОВІТРЯ осмислюються в образі відірваності іммігрантів від рідної землі.

Перспективи подальших наукових розвідок

Перспективи дослідження полягають у подальшому вивченні особливостей вербалізації архетипів у літературних надбаннях різних авторів, оскільки подібні наукові розвідки дозволяють виокремити спільну першооснову для літературних творів різних країн і періодів, адже мова архетипів є універсальною метамовою мистецтва, і її сутність завжди залишається незмінною. Водночас, художнє втілення архетипу змінює свій контекст залежно від культурного середовища та історичної епохи, тому перспективним вбачається вивчення етнонаціональної специфіки вербалізації архетипів.

Література

1. Агеева В. О. Інтеграція архетипної і стереотипної символіки у семантичній структурі лексем *fire* і *вогонь* / В. О. Агеева // Проблеми семантики слова, речення та тексту : зб. наук. праць / відп. ред. Ніна Миколаївна Корбозерова. – К. : Видав. центр КНЛУ, 2013. – Вип. 31. – С. 3-9.
2. Архетипна критика американської літератури : [навч. посібник] / В. В. Зіневич, Ю. Р. Матасова, С. М. Пригодій, І. В. Яковенко. – Сімферополь : Кримський Архів, 2008. – 256 с.
3. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Лариса Іванівна Белехова. – К., 2002. – 461 с.
4. Голубовская И. А. Этнические особенности языковых картин мира / Ирина Александровна Голубовская. – К. : ИПЦ “Киевский университет”, 2002. – 293 с.
5. Дуброва О. В. Архетипна пам'ять та її семіотичні відповідники у творах Волта Вітмена та Богдана-Ігоря Антонича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.01.05 “Порівняльне літературознавство” / О.В. Дуброва. – Дніпропетр., 2010. – 24 с.
6. Кушнір І. Б. Символ землі та специфіка його художнього втілення у французькій, бельгійській та швейцарській франкомовній прозі кінця ХІХ – початку ХХ століть (романи Е. Золя, К. Лемоньє, Ш. Ф. Рамюза) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук спец. : 10.01.05 “Порівняльне літературознавство” / І.Б. Кушнір. – Т., 2011. – 20 с.

© Братель О. М. [Братель Е. Н.] olenadorokhova@bigmir.net

Архетипи земля, вода і повітря в аргентинській поезії початку ХХ ст. (Українською)

[Архетипы земля, вода и воздух в аргентинской поэзии начала ХХ ст.] (На укр. яз.)

(Проблеми мовознавства [Проблеми языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

7. Лисюк Н. А. Міфологічний хронотоп: Матеріали до курсів “Міфологія”, “Міфологія слов’янська і світова” / Наталія Анатоліївна Лисюк. – К. : Український фітосоціологічний центр, 2006. – 200 с.

8. Матасова Ю. Р. Архетип у романістиці Ф. Фіцджеральда та В. Домонтовича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.05 “Порівняльне літературознавство” / Ю. Р. Матасова. – К., 2005. – 21 с.

9. Мосионжник Л. А. Человек перед лицом культуры / Леонид Авраамович Мосионжник. – [2-е изд.]. – Кишинев : Высшая антропологическая школа, 2006. – 402 с.

10. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / [О. О. Селіванова]. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.

References

1. Ageeva V. O. Integracija arhetipnoi i stereotipnoi simboliki u semantichnij strukturi leksem fire i vagon'. *Problemi semantiki slova, rechennja ta tekstu* [Problems of semantic of the word, the sentence and the text], 2013, no. 31, pp. 3-9. (In Ukr.)

2. Zinevich V. V., Matasova Ju. R., Prigodij S. M., Jakovenko I. V.. *Arhetipna kritika amerikans'koi literaturi* [Archetypal criticism of the American literature]. Simferopol', Krims'kij Arhiv, 2008. 256 p. (In Ukr.)

3. Belehova L. I. *Obraznij prostir amerikans'koi poezii: lingvokognitivnij aspekt*. Diss. dokt. filol. nauk [Figurative space of the American poetry: linguistic and cognitive perspective. Dr. philol. sci. diss.]. Kyiv, 2002. 461 p.

4. Golubovskaja I. A. *Jetnicheskie osobennosti jazykovyh kartin mira* [Ethnical peculiarities of the language picture of the world]. Kyiv, IPC “Kievskij universitet”, 2002. 293 p. (In Rus.)

5. Dubrova O. V. *Arhetipna pam'jat' ta jii semiotichni vidpovidniki u tvorah Volta Vitmena ta Bogdana-Igorja Antonicha*. Diss. dokt. filol. nauk [Archetypal memory and its semiotic correspondences in the works of Walt Whitman and Bohdan-Ihor Antonych. Dr. philol. sci. diss.]. Dnipropetrovsk, 2010. 24 p.

6. Kushnir I. B. *Simvol zemli ta specifika jogo hudozhn'ogo vtlennja u francuz'kij, bel'gijskij ta shvejcars'kij frankomovnij prozi kincja XIX – pochatku XX stolit' (romani E. Zolja, K. Lemon'e, Sh. F. Ramjuza)*. Diss. dokt. filol. nauk [Symbol of land and the peculiarities of its artistic expression in French, Belgian and Swiss French-speaking prose of the late XIX – early XX centuries (in novels of E. Zola, C. Lemonye, Charles F. Ramyuza). Dr. philol. sci. diss.]. Ternopil, 2011. 20 p.

7. Lisjuk N. A. *Mifologichnij hronotop* [Mythological chronotope]. Kyiv, Ukrains'kij fitosociologichnij centr, 2006. 200 p. (In Ukr.)

8. Matasova Ju. R. *Arhetip u romanistici F. Ficdzheral'da ta V. Domontovicha*. Diss. dokt. filol. nauk [Archetype in the novels of F. Fitzgerald and V. Domontovych. Dr. philol. sci. diss.]. Kyiv, 2005. 21 p.

9. Mosionzhnik L. A. *Chelovek pered licom kul'tury* [A person facing the culture]. Kishinev, Vysshaja antropologicheskaja shkola, 2006. 402 p. (In Rus.)

10. Selivanova O. O. *Suchasna lingvistika: terminologichna enciklopedija* [Modern linguistics: terminological encyclopedia]. Poltava, Dovkillja-K, 2006. 716 p. (In Ukr.)

(Actual linguistic problems)

Archetypes earth, water and air in the argentinean poetry of the beginning of the XX century (in Ukrainian)

[Arhetypy zemlja, voda i povitrja v argentyns'kij poezii' pochatku XX st.]

© Bratel O. M. [Bratel O. M.] olenadorokhova@bigmir.net